

8.1.2025

lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/1227/2024

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Tausta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lainsäädäntö uudesta digitaalisesta palvelusta, jolla tuetaan koulutus- ja uravalintoja, osaamisen kehittämistä sekä työn ja koulutuksen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ("*Osaamispolku*"). Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta ja muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Ehdotus sisältää säännöksiä muun muassa palvelukokonaisuudesta vastaavien viranomaisten tehtävistä sekä digitaalisen palvelun tietosuojasta. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa hankkeessa rakennetun Osaamispolku-palvelun käyttöönotto. Palvelun tavoitteena on tukea yksilöiden koulutus- ja uravalintoja sekä osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä koko työuran ja elämän ajan.

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Laki on yksilön osaamisen ja pätevyyden näkyväksi tekemisen näkökulmasta tärkeä. Lain sekä siihen kyteytyvän "osaamispolku"-palvelun avulla on mahdollista parantaa yksilön urakehitystä ja työllistymisen mahdollisuuksia. Jotta palveluun liitettävien tietojen tarkoituksenmukaisuus ja rajoitukset ovat yksilölle selvät, pidämme erittäin tärkeänä, että salassa pidettäväksi tarkoitettuja tietoja käsitellään jatkuvan oppimisen osaamistietovarannossa tietosuojan näkökulmat huomioiden. Tämä edellyttää mm. riittävää ja saavutettavaa informaatiota ja neuvontaa kansalaisille uuden palvelun käyttöönottoaiheessa ja sen aikana.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

Ehdotettujen pykälien mukaan Opetushallitus voisi anonymisoida osaamistietovarannon tiedot tiettyihin yleisen edun mukaisiin tarkoituksiin. Näitä olisivat mm. opetuksen ja koulutuksen arvioinnin ja tilastoinnin kehittämiseen liittyvät tarkoitukset. Näin mahdollistuisi myös avoimen tietopalvelun kehittäminen jatkuvan oppimisen kokonaisuudesta. Vastaavia avoimia tilastopalveluja on mm. käytössä oleva Vipunen-tilastopalvelu, joka on osaltaan parantanut valtakunnallisten koulutustietojen saatavuutta ja hyödynnettävyyttä.

Esityksessä ehdotetaan niistä edellytyksistä, joissa Opetushallitus voisi luovuttaa henkilötietoja myös anonymisoimattomina. Näitä tarkoituksia varten anonymisoimattomat osaamistiedot olisi mahdollista luovuttaa, jos henkilö tai hänen laillinen edustajansa olisi palvelussa antanut siihen suostumuksensa. Salassapitosäännösten estämättä voitaisiin luovuttaa vain välttämättömät tiedot. Alaikäiseltä lapselta tarvittaisiin tietojen käyttöön ja luovuttamiseen myös tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumus.

8.1.2025

Pidämme tärkeänä, että kansalaisia informoidaan riittävän selkeästi siitä, mitä anonymisoimattomien tietojen luovuttaminen käytännössä tarkoittaa; miksi niitä kerätään ja mihin tarkoitukseen ko. tietoja tullaan hyödyntämään. Lisäksi pidämme tärkeänä, että palvelun kautta on mahdollista perua milloin tahansa aiemmin antamansa suostumus tietojen luovuttamiselle. Edelleen pidämme tärkeänä, että alaikäisen kohdalla vaaditaan huoltajan tai laillisen edustajan suostumus tietojen luovuttamiseen. Nämä reunaehdot huomioiden pidämme pykälässä tarkoitettuja anonymisoimattomien tietojen luovuttamista tarkoituksenmukaisena, koska palvelu tarkoituksena on näiden tietojen avulla ensisijaisesti tukea kansalaisia urasuunnittelussa sekä osaamisen ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Tietojen väärinkäytöksen eliminointi tulee varmistaa mm. valvonnallisin keinoin.

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Ei muita huomioita osaamistietovarannon sääntelystä.

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Ehdotettu koulutustarjonnan tietovaranto tulisi eroamaan nykyisestä opinto- ja tutkintorekisterilain mukaisesta tietovarannosta siinä, että se sisältäisi tarjolla olevia koulutusmahdollisuuksia ja liittyisi erityisesti tulevaan Osaamispolku-palvelun kohtaannon toiminnallisuuteen. Palvelussa olisi siten mahdollisuus liittää kansalaisen urasuunnittelu tarjolla oleviin koulutusmahdollisuuksiin. Tässä räättälöinnissä voitaisiin käyttää hyväksi tekoälyn tarjoamia mahdollisuuksia. Pidämme tätä koulutustarjonnan kohtaannon kehittämisen ominaisuutta hyvänä, jotta kansalaisilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet kehittää osaamistaan odotettujen työelämän osaamistarpeiden suuntaan. Toisaalta tekoälyn hyödyntämisen mahdolliset riskit ja valvonta tulee ennen käyttöönottoa varmistaa, jotta järjestelmän käytöstä ei aiheudu käyttäjilleen ongelmia.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

Pidämme pykäläehdotusten sisältöjä tarkoituksenmukaisina. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjät veloitetaan tallentamaan tietovarantoon koulutustarjontatiedot, jotta kansalaisella olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet saavuttaa jatkossa koulutustarjonnan valtakunnallinen kokonaisuus yhden palvelun kautta.

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Ehdotamme, että selvitetään jatkuvan oppimisen palvelukokonaisuuden koulutustarjontaan liitettävien tietojen (koulutusten) laajentamisen mahdollisuuksia siten, että myös ns. kolmannen sektorin koulutustarjonta huomioitaisiin (mm. ammatillisten järjestöjen tarjoama täydennyskoulutus).

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Ei muita huomioita.

Helsingissä 8.1.2025

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Juha Kurtti, koulutusasioiden päällikkö, juha.kurtti@tehy.fi
